

GIÁO DỤC Ý THỨC TRÁCH NHIỆM CỦA SINH VIÊN ĐỐI VỚI NHIỆM VỤ BẢO VỆ TỔ QUỐC THÔNG QUA MÔN GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH

ÔN XUÂN HƯNG

Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh,
Trường Đại học Hải Phòng

Nhận bài ngày 12/7/2026. Sửa chữa xong 20/8/2026. Duyệt đăng 24/8/2026.

Abstract

This article examines the theoretical foundations and role of fostering university students' sense of responsibility for national defense through the National Defense and Security Education course. By analyzing the concepts, roles, and content of responsibility education in the current context, the article emphasizes the need to reform the teaching of this course by integrating theoretical knowledge with practical experience and focusing on developing students' awareness, attitudes, and responsible behaviors. These efforts can enhance the effectiveness of national defense and security education and contribute to developing a generation of students with political steadfastness, civic awareness, and a strong sense of responsibility for national construction and defense.

Keywords: Education, national defense and security education, national protection, sense of responsibility, university students.

1. Đặt vấn đề

Bảo vệ Tổ quốc là trách nhiệm của toàn dân, trong đó sinh viên (SV) là lực lượng trẻ có vai trò quan trọng trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ đất nước. Trong bối cảnh tình hình thế giới, khu vực và trong nước có nhiều diễn biến phức tạp, các nguy cơ về an ninh truyền thống, an ninh phi truyền thống và an ninh trên không gian mạng ngày càng đa dạng, việc giáo dục ý thức trách nhiệm (YTTN) cho SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trở nên cần thiết. Giáo dục quốc phòng và an ninh (GDQP-AN) ở các trường đại học có vai trò quan trọng trong việc trang bị kiến thức về QP-AN, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, đồng thời góp phần hình thành ý thức, trách nhiệm của SV đối với nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Tuy nhiên, việc dạy học GDQP-AN ở một số nơi vẫn còn thiên về truyền đạt kiến thức, chưa chú trọng đầy đủ đến việc liên hệ thực tiễn và chuyển hóa nhận thức thành thái độ, hành vi trách nhiệm của SV. Do đó, cần đổi mới nội dung và phương pháp dạy học GDQP-AN theo hướng tăng cường tính thực tiễn, tương tác và trải nghiệm, tạo cơ hội để SV phân tích các vấn đề QP-AN và xác định trách nhiệm của bản thân.

Trên cơ sở đó, bài viết tập trung làm rõ vai trò của môn GDQP-AN trong giáo dục YTTN của SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc, đồng thời đề xuất một số định hướng nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục trong các trường đại học hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm ý thức trách nhiệm của sinh viên đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc

Ý thức trách nhiệm là một thành tố quan trọng trong quá trình hình thành và phát triển nhân cách của mỗi cá nhân, thể hiện ở sự nhận thức về nghĩa vụ, bổn phận của bản thân đối với cộng đồng và xã hội. YTTN đồng thời được biểu hiện thông qua thái độ tự giác và hành vi thực hiện những nghĩa vụ đó.

Email: hungox@dhhp.edu.vn

Đối với SV, trách nhiệm không chỉ giới hạn trong phạm vi học tập, rèn luyện mà còn được mở rộng đến trách nhiệm xã hội, trách nhiệm công dân và trách nhiệm đối với sự phát triển của đất nước. Nghiên cứu về trách nhiệm của SV cho thấy khái niệm này có thể được xem xét trên ba phương diện cơ bản: nhận thức về nghĩa vụ và vai trò của bản thân; thái độ tự giác, chủ động và sẵn sàng chịu trách nhiệm; hành vi cụ thể trong học tập, rèn luyện và tham gia các hoạt động xã hội (Nguyễn Thị Ý Nhi, 2017; Phạm Thị Thùy, 2026).

Trong lĩnh vực GDQP-AN, YTTN của SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc được đặt trong mối quan hệ chặt chẽ với nhận thức chính trị, lòng yêu nước, ý thức công dân và sự sẵn sàng thực hiện nghĩa vụ đối với quốc gia. Tác giả Trần Kiên và Võ Văn Trí (2025) cho rằng giáo dục ý thức bảo vệ Tổ quốc cho SV hướng tới hình thành ở thế hệ trẻ bản lĩnh chính trị, lòng yêu nước và tinh thần trách nhiệm cao với dân tộc. Trong đó môn GDQP-AN giữ vai trò quan trọng trong việc hình thành và phát triển nhận thức này. Nghiên cứu của tác giả Hoàng Xuân Lộc (2026) cũng nhấn mạnh SV là nguồn lực trẻ quan trọng đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Vì vậy, việc xây dựng ý thức công dân về nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc cần được xem là một nội dung quan trọng của GDQP-AN trong các cơ sở giáo dục đại học.

Từ những phân tích trên, có thể hiểu: YTTN của SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc là tổng hợp những nhận thức, thái độ và hành vi của SV về vị trí, vai trò, nghĩa vụ và trách nhiệm của bản thân đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Theo cách tiếp cận này, YTTN của SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc có thể được cấu thành bởi ba thành tố cơ bản:

Nhận thức trách nhiệm: SV hiểu được vị trí, vai trò, nhận thức được tính chất, ý nghĩa và yêu cầu của nhiệm vụ xây dựng, bảo vệ Tổ quốc. Hiểu được quyền, nghĩa vụ và trách nhiệm của công dân đối với QP-AN và chủ quyền quốc gia.

Thái độ và tinh cảm trách nhiệm: Thể hiện ở lòng yêu nước, niềm tự hào dân tộc, ý thức tôn trọng chủ quyền quốc gia, tinh thần tự giác, chủ động, sẵn sàng thực hiện nghĩa vụ công dân và thái độ kiên quyết trước những hành vi xâm phạm lợi ích quốc gia, dân tộc.

Hành vi trách nhiệm: Được thể hiện thông qua việc chấp hành Hiến pháp, pháp luật và các quy định của Nhà nước; tích cực học tập, rèn luyện để nâng cao năng lực bản thân; tham gia học tập GDQP-AN. Thực hiện nghĩa vụ quân sự, tham gia các hoạt động QP-AN, tình nguyện và cộng đồng. Có ý thức bảo vệ an ninh, trật tự, chủ quyền quốc gia và sử dụng có trách nhiệm môi trường sống.

Như vậy, YTTN của SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc không chỉ dừng lại ở nhận thức hoặc thái độ mà phải được chuyển hóa thành hành động cụ thể. Cách tiếp cận này cũng phù hợp với yêu cầu đổi mới GDQP-AN hiện nay, trong đó chú trọng hình thành ở SV không chỉ kiến thức mà cả bản lĩnh, kỹ năng và YTTN đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

2.2. Vai trò của giáo dục ý thức trách nhiệm cho sinh viên đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc

Sinh viên là lực lượng trẻ có tri thức và khả năng tiếp cận nhanh với khoa học, công nghệ, đồng thời là nguồn nhân lực quan trọng của đất nước. Vì vậy, giáo dục cho SV nhận thức đúng vị trí, vai trò và trách nhiệm của bản thân đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc có ý nghĩa thiết thực đối với việc hình thành phẩm chất, năng lực và bản lĩnh của người công dân trong tình hình mới. Luật Giáo dục QP-AN (Quốc hội, 2013) xác định mục tiêu của GDQP-AN là phát huy tinh thần yêu nước, truyền thống dựng nước và giữ nước, lòng tự hào, tự tôn dân tộc, đồng thời nâng cao ý thức, trách nhiệm và tinh tự giác thực hiện nhiệm vụ QP-AN, bảo vệ Tổ quốc.

Vai trò của giáo dục YTTN cho SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc được thể hiện trên những phương diện chủ yếu sau:

Góp phần nâng cao nhận thức của SV về nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc: Giúp SV hiểu rõ vị trí, vai trò của bản thân trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ đất nước. Nhận thức được bảo vệ Tổ quốc là trách nhiệm của mỗi công dân chứ không chỉ là nhiệm vụ của lực lượng vũ trang. Thông qua các nội dung về đường lối QP-AN, chính sách và pháp luật của Nhà nước, truyền thống dựng nước và giữ nước, chủ quyền quốc gia và trách nhiệm công dân, SV từng bước hình thành nhận thức đầy đủ hơn về nhiệm vụ bảo vệ Tổ

quốc trong điều kiện mới. Theo Trần Kiên và Võ Văn Trí (2025), giáo dục ý thức bảo vệ Tổ quốc cho SV hướng tới xây dựng thế hệ trẻ có bản lĩnh chính trị, lòng yêu nước và tinh thần trách nhiệm cao với dân tộc; trong đó môn GDQP-AN giữ vai trò quan trọng trong quá trình hình thành và phát triển nhận thức này.

Bồi dưỡng lòng yêu nước, niềm tự hào và ý thức tự tôn dân tộc cho SV: YTTN đối với Tổ quốc không chỉ được hình thành từ tri thức mà còn được nuôi dưỡng bởi tình cảm, niềm tin và sự gắn bó của cá nhân với quốc gia, dân tộc. Thông qua giáo dục truyền thống lịch sử, quá trình dựng nước và giữ nước, các giá trị văn hóa và những tấm gương tiêu biểu trong sự nghiệp đấu tranh bảo vệ độc lập dân tộc, SV được bồi đắp lòng yêu nước, niềm tự hào dân tộc. Tác giả Nguyễn Đức Trọng và Trần Mộng Nghi (2024) nhấn mạnh giá trị của việc khai thác lịch sử truyền thống và nghệ thuật chống giặc ngoại xâm trong việc giáo dục ý thức bảo vệ Tổ quốc cho SV. Qua đó, giáo dục góp phần chuyển hóa tri thức lịch sử thành tình cảm, niềm tin và động lực trách nhiệm của SV đối với Tổ quốc.

Góp phần hình thành thái độ tự giác, tinh thần chủ động và sẵn sàng thực hiện nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc: YTTN chỉ thực sự được khẳng định khi nhận thức và tình cảm được chuyển hóa thành thái độ, động cơ và hành động cụ thể. Giáo dục giúp SV nhận thức rõ quyền và nghĩa vụ của công dân, từ đó hình thành thái độ nghiêm túc trong học tập, rèn luyện, chấp hành pháp luật và sẵn sàng thực hiện những nhiệm vụ được Nhà nước và xã hội giao. Đối với SV, trách nhiệm bảo vệ Tổ quốc được thể hiện thông qua việc tích cực học tập GDQP-AN, rèn luyện bản lĩnh, ý thức tổ chức kỷ luật, thực hiện nghĩa vụ quân sự khi đủ điều kiện và tham gia các hoạt động góp phần giữ gìn an ninh, trật tự.

Giáo dục YTTN góp phần hình thành bản lĩnh, ý thức cảnh giác và năng lực ứng xử có trách nhiệm trước các vấn đề QP-AN trong tình hình mới: Trong bối cảnh hội nhập quốc tế, chuyển đổi số và sự phát triển mạnh mẽ của không gian mạng, SV thường xuyên tiếp xúc với lượng thông tin lớn và đa dạng liên quan đến chính trị, xã hội, QP-AN và chủ quyền quốc gia. Giáo dục YTTN giúp SV nâng cao khả năng tiếp nhận, phân tích và đánh giá thông tin. Hình thành ý thức cảnh giác, biết phân biệt thông tin đúng - sai và có trách nhiệm khi tiếp nhận, chia sẻ thông tin trên môi trường số. Đồng thời, SV được định hướng nhận thức đúng về những vấn đề liên quan đến chủ quyền quốc gia, an ninh, trật tự và lợi ích của đất nước. Đây là sự cụ thể hóa yêu cầu GDQP-AN phải gắn với giáo dục chính trị tư tưởng, phổ biến, giáo dục pháp luật và kết hợp giữa lý luận với thực tiễn.

Góp phần hình thành nguồn nhân lực trẻ có phẩm chất, năng lực và trách nhiệm đối với sự nghiệp xây dựng, bảo vệ Tổ quốc: Giáo dục YTTN không chỉ hướng tới việc giúp SV thực hiện tốt nghĩa vụ QP-AN trong thời gian học tập mà còn tạo nền tảng để họ trở thành những công dân có trách nhiệm sau khi tốt nghiệp. Thông qua quá trình học tập và rèn luyện, SV được hình thành ý thức kỷ luật, tinh thần đoàn kết, tác phong nghiêm túc, khả năng phối hợp với tập thể và ý thức đóng góp cho cộng đồng.

Từ những phân tích trên có thể khẳng định, giáo dục YTTN cho SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc có vai trò quan trọng trong việc hình thành và phát triển đồng bộ nhận thức, tình cảm, thái độ và hành vi trách nhiệm của thế hệ trẻ. 5 vai trò trên có mối quan hệ thống nhất: từ nâng cao nhận thức → bồi dưỡng tình cảm, lòng yêu nước → hình thành thái độ tự giác → phát triển bản lĩnh và năng lực ứng xử → hình thành nguồn nhân lực trẻ có trách nhiệm với đất nước. Trong quá trình đó, GDQP-AN là môi trường giáo dục quan trọng, góp phần chuyển hóa kiến thức QP-AN thành ý thức, thái độ và hành động cụ thể của SV đối với nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

2.3. Nội dung giáo dục ý thức trách nhiệm của sinh viên đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc thông qua môn Giáo dục Quốc phòng và An ninh

Giáo dục YTTN của SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc thông qua môn GDQP-AN cần được triển khai theo hướng toàn diện, thống nhất giữa giáo dục nhận thức, hình thành thái độ và định hướng hành vi. Căn cứ vào Chương trình GDQP-AN trong cơ sở giáo dục đại học (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2020), nội dung giáo dục YTTN của SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc có thể tập trung vào 5 nội dung cơ bản sau:

2.3.1. Giáo dục nhận thức về chủ quyền, độc lập và toàn vẹn lãnh thổ

Đây là nội dung nền tảng giúp SV nhận thức đúng đắn về giá trị của độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của quốc gia. Hiểu được những vấn đề cơ bản về chủ quyền biên giới quốc gia, biển, đảo và trách nhiệm của công dân trong bảo vệ các lợi ích của quốc gia và dân tộc. Thông qua các nội dung của môn GDQP-AN về quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc, xây dựng và bảo vệ chủ quyền biển, đảo, biên giới quốc gia. SV được cung cấp hệ thống kiến thức cần thiết để hình thành nhận thức khoa học và thái độ đúng đắn trước các vấn đề liên quan đến chủ quyền quốc gia. Nội dung này không chỉ dừng ở việc giúp SV ghi nhớ kiến thức về lãnh thổ, biên giới, biển, đảo mà cần hướng tới hình thành ý thức trân trọng độc lập, chủ quyền quốc gia, lòng tự hào và tự tôn dân tộc. Vì vậy, nội dung cần gắn kiến thức lý luận với các tình huống thực tiễn, vấn đề thời sự phù hợp và các hoạt động thảo luận, phân tích để SV có khả năng vận dụng kiến thức vào nhận thức và hành động.

2.3.2. Giáo dục trách nhiệm chấp hành pháp luật và thực hiện nghĩa vụ công dân

Ý thức trách nhiệm đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trước hết được thể hiện ở việc SV hiểu và tự giác thực hiện các quyền, nghĩa vụ của công dân theo quy định của pháp luật. Nội dung giáo dục cần giúp SV nhận thức được mối quan hệ giữa quyền lợi cá nhân và trách nhiệm đối với cộng đồng, Nhà nước và Tổ quốc. Hiểu những quy định cơ bản liên quan đến QP-AN, nghĩa vụ quân sự, nghĩa vụ tham gia bảo vệ an ninh, trật tự và các nghĩa vụ công dân khác. Qua đó, SV hình thành thái độ tôn trọng pháp luật, ý thức kỷ luật và tinh thần tự giác trong thực hiện nghĩa vụ của bản thân. Vì vậy, giáo dục trách nhiệm chấp hành pháp luật cần được chuyển từ việc “biết quy định” sang “hiểu ý nghĩa của quy định” và “tự giác thực hiện”, qua đó hình thành ở SV thói quen sống và hành động theo pháp luật.

2.3.3. Giáo dục trách nhiệm bảo vệ an ninh quốc gia và an toàn xã hội

Bảo vệ an ninh quốc gia, giữ gìn trật tự, an toàn xã hội là một bộ phận quan trọng của nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc và có sự tham gia của toàn dân. Đối với SV, giáo dục trách nhiệm trong lĩnh vực này giúp người học nhận thức được vai trò của bản thân trong xây dựng môi trường học tập, sinh hoạt an toàn, lành mạnh; có ý thức phòng ngừa, phát hiện và không tiếp tay cho những hành vi gây ảnh hưởng đến an ninh, trật tự, an toàn xã hội. Trên cơ sở đó, giáo dục cần hướng SV đến những hành vi thiết thực như chấp hành các quy định về an ninh, trật tự. Có ý thức phòng, chống các hành vi vi phạm pháp luật. Chủ động tham gia các hoạt động bảo đảm an toàn trong nhà trường và cộng đồng. Có tinh thần phối hợp, hỗ trợ và thông báo cho cơ quan có thẩm quyền khi phát hiện những vấn đề ảnh hưởng đến an ninh, trật tự. Nội dung này đồng thời góp phần hình thành ở SV tinh thần trách nhiệm với cộng đồng, có ý thức tập thể và thái độ không thờ ơ trước những vấn đề ảnh hưởng đến lợi ích chung.

2.3.4. Giáo dục trách nhiệm trong bảo vệ an ninh trên không gian mạng

Trong bối cảnh chuyển đổi số và sự phát triển mạnh mẽ của Internet, không gian mạng trở thành một môi trường quan trọng tác động đến nhận thức và hành vi của SV. Vì vậy, giáo dục YTTN đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc cần được mở rộng từ không gian thực sang không gian số. Nội dung giáo dục cần giúp SV nhận thức được những nguy cơ đối với an ninh quốc gia và an toàn xã hội trên môi trường mạng; hình thành kỹ năng nhận diện thông tin sai lệch, thông tin giả, nội dung có tính kích động hoặc gây ảnh hưởng đến lợi ích quốc gia, dân tộc; đồng thời nâng cao trách nhiệm khi tiếp nhận, sử dụng và chia sẻ thông tin. Đặc biệt, SV cần được giáo dục nguyên tắc “có trách nhiệm với mỗi thông tin mình tiếp nhận và chia sẻ”, không tùy tiện đăng tải, bình luận hoặc lan truyền những nội dung chưa được kiểm chứng. Biết bảo vệ thông tin cá nhân, tài khoản và dữ liệu số. Có thái độ tỉnh táo trước những thông tin liên quan đến các vấn đề chính trị, QP-AN, chủ quyền quốc gia. Việc giáo dục trách nhiệm trên không gian mạng cũng góp phần hình thành bản lĩnh, khả năng đánh giá thông tin và năng lực ứng xử có trách nhiệm của SV trong môi trường số.

2.3.5. Giáo dục tinh thần sẵn sàng tham gia xây dựng và bảo vệ Tổ quốc

Giáo dục YTTN chỉ đạt được mục tiêu khi nhận thức và thái độ của SV được chuyển hóa thành tinh thần chủ động, tự giác và sẵn sàng hành động vì lợi ích chung. Vì vậy, môn GDQP-AN cần giáo dục cho SV nhận thức rằng xây dựng và bảo vệ Tổ quốc là nhiệm vụ của toàn Đảng, toàn dân, toàn quân và trách nhiệm của mỗi công

dân. Đối với SV, tinh thần sẵn sàng tham gia bảo vệ Tổ quốc trước hết được thể hiện thông qua học tập nghiêm túc, rèn luyện phẩm chất, sức khỏe, ý thức tổ chức kỷ luật và kiến thức, kỹ năng cần thiết. Đồng thời sẵn sàng thực hiện nghĩa vụ quân sự, nghĩa vụ tham gia lực lượng Công an nhân dân và các nhiệm vụ khác theo quy định của pháp luật khi được yêu cầu. Giáo dục tinh thần sẵn sàng không nên chỉ được hiểu là sự sẵn sàng tham gia các nhiệm vụ quân sự mà cần được tiếp cận rộng hơn, bao gồm tinh thần sẵn sàng đóng góp trí tuệ, sức lực, chuyên môn và trách nhiệm xã hội vào công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước.

Từ 5 nội dung trên có thể thấy, giáo dục YTTN của SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc thông qua môn GDQP-AN cần được triển khai theo một quá trình thống nhất. Các nội dung này có mối quan hệ bổ sung cho nhau, góp phần chuyển hóa kiến thức GDQP-AN thành nhận thức, thái độ và hành vi trách nhiệm cụ thể của SV trong đời sống thực tiễn.

2.4. Định hướng giáo dục ý thức trách nhiệm của sinh viên đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc thông qua môn Giáo dục quốc phòng và an ninh

Giáo dục YTTN của SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc thông qua môn GDQP-AN cần được triển khai theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực và trách nhiệm công dân, bảo đảm sự thống nhất giữa trang bị kiến thức với hình thành thái độ và định hướng hành vi. Trong bối cảnh hội nhập quốc tế, chuyển đổi số và những biến đổi nhanh chóng của môi trường an ninh, giáo dục GDQP-AN cần vượt ra ngoài việc truyền thụ kiến thức lý thuyết, hướng tới giúp SV hiểu đúng, có thái độ đúng và biết vận dụng kiến thức vào những tình huống thực tiễn. Trên cơ sở mục tiêu của GDQP-AN là nâng cao ý thức, trách nhiệm và tính tự giác của công dân trong thực hiện nhiệm vụ QP-AN, bảo vệ Tổ quốc (Quốc hội, 2013), có thể xác định một số định hướng cơ bản sau:

2.4.1. Giáo dục ý thức trách nhiệm phải bảo đảm tính toàn diện, thống nhất giữa nhận thức, tình cảm, thái độ và hành vi

Ý thức trách nhiệm của SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc không thể chỉ được đánh giá thông qua mức độ ghi nhớ kiến thức về QP-AN mà cần được xem xét ở khả năng chuyển hóa kiến thức thành tình cảm, thái độ và hành động cụ thể. Vì vậy, quá trình dạy học GDQP-AN cần hướng tới sự phát triển đồng bộ ba thành tố: nhận thức trách nhiệm - thái độ trách nhiệm - hành vi trách nhiệm. SV cần được trang bị kiến thức về chủ quyền quốc gia, đường lối QP-AN, pháp luật và nghĩa vụ công dân; đồng thời hình thành lòng yêu nước, niềm tự hào dân tộc, ý thức tự giác và tinh thần sẵn sàng thực hiện trách nhiệm đối với đất nước. Đây cũng là hướng tiếp cận phù hợp với quan điểm giáo dục ý thức bảo vệ Tổ quốc cho SV thông qua GDQP-AN, trong đó chú trọng hình thành bản lĩnh chính trị, lòng yêu nước và tinh thần trách nhiệm đối với dân tộc.

2.4.2. Gắn giáo dục trách nhiệm bảo vệ Tổ quốc với thực tiễn và những vấn đề quốc phòng, an ninh trong tình hình mới

Nội dung GDQP-AN cần được cập nhật, liên hệ với những vấn đề thực tiễn của đất nước và thế giới để SV thấy rõ tính thiết thực của nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Bên cạnh kiến thức lý luận, giảng viên cần khai thác các tình huống thực tiễn liên quan đến chủ quyền biển, đảo, biên giới quốc gia, an ninh quốc gia, trật tự an toàn xã hội, các nguy cơ an ninh phi truyền thống và những vấn đề phát sinh trong môi trường số. Việc đưa các vấn đề thực tiễn vào bài học giúp SV không chỉ “biết” mà còn “hiểu” bản chất vấn đề, biết phân tích, đánh giá và hình thành thái độ phù hợp trước những vấn đề liên quan đến lợi ích quốc gia, dân tộc. Chương trình GDQP-AN trong cơ sở giáo dục đại học cũng xác định nhiều nội dung gắn trực tiếp với xây dựng và bảo vệ chủ quyền biển, đảo, biên giới quốc gia, bảo vệ an ninh quốc gia và bảo đảm trật tự, an toàn xã hội (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2020).

2.4.3. Phát huy tính tích cực, chủ động và trải nghiệm của sinh viên trong quá trình giáo dục

Giáo dục YTTN sẽ đạt hiệu quả cao hơn khi SV được trực tiếp tham gia vào quá trình học tập thay vì chỉ tiếp nhận kiến thức một chiều. Vì vậy, dạy học GDQP-AN cần tăng cường các phương pháp phát huy tính tích cực của người học như thảo luận nhóm, nghiên cứu tình huống, tranh biện, đóng vai, giải quyết vấn đề, học tập theo dự án và xử lý các tình huống giả định liên quan đến QP-AN. Chẳng hạn, giảng viên có thể tổ chức cho SV phân tích một tình huống thông tin sai lệch về chủ quyền quốc gia trên mạng xã hội, thảo luận cách ứng xử có trách nhiệm hoặc xây dựng phương án tuyên truyền nâng cao ý thức bảo vệ an ninh Tổ quốc

trong SV. Qua đó, SV được trải nghiệm quá trình nhận diện vấn đề, đưa ra quyết định và chịu trách nhiệm với lựa chọn của mình, từ đó từng bước hình thành năng lực hành động có trách nhiệm.

2.4.4. Chú trọng giáo dục trách nhiệm của sinh viên trong môi trường số và bảo vệ an ninh trên không gian mạng

Sự phát triển của công nghệ số làm thay đổi mạnh mẽ phương thức tiếp nhận và lan truyền thông tin của SV. Do đó, giáo dục trách nhiệm bảo vệ Tổ quốc cần được mở rộng tới môi trường mạng, giúp SV có khả năng nhận diện thông tin sai lệch, kiểm chứng nguồn tin, bảo vệ dữ liệu cá nhân và có trách nhiệm khi đăng tải, bình luận hoặc chia sẻ nội dung trên mạng xã hội. SV cần được hình thành thái độ tỉnh táo trước những thông tin liên quan đến QP-AN, chủ quyền quốc gia; không tiếp tay cho việc lan truyền thông tin chưa được kiểm chứng hoặc nội dung gây ảnh hưởng tiêu cực đến lợi ích quốc gia, dân tộc. Đây là yêu cầu cần thiết trong quá trình hình thành bản lĩnh chính trị và trách nhiệm công dân của SV trong thời đại số.

2.4.5. Định hướng giáo dục theo hướng phối hợp, liên tục và đánh giá bằng sự chuyển biến thực chất của sinh viên

Ý thức trách nhiệm đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc không thể hình thành đầy đủ chỉ qua một học phần mà cần được củng cố thường xuyên thông qua môi trường giáo dục tổng thể của nhà trường. Vì vậy, cần tăng cường sự phối hợp giữa môn GDQP-AN với giáo dục chính trị, tư tưởng, pháp luật, hoạt động Đoàn - Hội, hoạt động tình nguyện, trải nghiệm và các phong trào vì cộng đồng. Đồng thời, kiểm tra, đánh giá cần quan tâm không chỉ đến kiến thức mà cả thái độ, mức độ tự giác và khả năng vận dụng của SV trong những tình huống thực tiễn. Có thể đánh giá theo chuỗi nhận thức - thái độ - hành vi, qua đó xác định mức độ chuyển biến thực chất của SV sau quá trình giáo dục.

Như vậy, 5 định hướng cốt lõi trên tạo thành một hệ thống thống nhất. Đây là cơ sở để đổi mới giáo dục GDQP-AN theo hướng không chỉ trang bị kiến thức mà còn góp phần hình thành ở SV bản lĩnh, trách nhiệm công dân và tinh thần sẵn sàng tham gia xây dựng, bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

3. Kết luận

Giáo dục YTTN của SV đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc là nội dung quan trọng trong giáo dục toàn diện ở các cơ sở giáo dục đại học. Thông qua môn GDQP-AN, SV được trang bị kiến thức về chủ quyền, độc lập, toàn vẹn lãnh thổ, pháp luật, QP-AN; đồng thời hình thành lòng yêu nước, ý thức công dân và tinh thần sẵn sàng thực hiện nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc. Để nâng cao hiệu quả giáo dục cần đổi mới nội dung và phương pháp dạy học theo hướng gắn lý luận với thực tiễn, phát huy tính chủ động, trải nghiệm của SV và chú trọng trách nhiệm trong môi trường số. Qua đó, góp phần chuyển hóa kiến thức thành nhận thức, nhận thức thành thái độ và thái độ thành hành động, xây dựng thế hệ SV có bản lĩnh, trách nhiệm và sẵn sàng đóng góp vào sự nghiệp xây dựng, bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới. Trong bối cảnh đất nước đẩy mạnh hội nhập quốc tế, chuyển đổi số và đứng trước những yêu cầu mới về QP-AN, việc giáo dục YTTN cho SV càng cần được quan tâm thường xuyên, liên tục và thiết thực. Thực hiện tốt nội dung này sẽ góp phần xây dựng thế hệ SV có tri thức, có bản lĩnh, có trách nhiệm với cộng đồng và sẵn sàng đóng góp vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam trong tình hình mới.

Tài liệu tham khảo

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020). *Thông tư số 05/2020/TT-BGDĐT, ngày 18/3/2020 ban hành Chương trình giáo dục quốc phòng và an ninh trong trường trung cấp sư phạm, cao đẳng sư phạm và cơ sở giáo dục đại học.*

Hoàng Xuân Lộc (2026). Xây dựng ý thức công dân về nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc cho sinh viên qua môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh ở Đại học Quốc gia Hà Nội hiện nay. *Tạp chí Tâm lý - Giáo dục*, số 325, tr. 325-328.

Nguyễn Đức Trọng, Trần Mộng Nghi. (2024). Giáo dục ý thức bảo vệ Tổ quốc cho sinh viên học Giáo dục Quốc phòng - An ninh qua chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ. Kỷ yếu Hội thảo khoa học quốc gia: "70 năm chiến thắng Điện Biên Phủ - Giá trị lịch sử và bài học cho công tác giáo dục quốc phòng và an ninh hiện nay", tr. 463-469.

Nguyễn Thị Ý Nhi (2017). *Giáo dục lối sống có trách nhiệm cho sinh viên*. Kỷ yếu Hội nghị sinh viên nghiên cứu khoa học, Trường Đại học Đồng Tháp.

Phạm Thị Thùy (2026). Phát huy trách nhiệm của sinh viên trong kỷ nguyên mới của dân tộc - nghiên cứu trường hợp sinh viên Trường Đại học Điện Lực. <https://www.quanlynhanuoc.vn/2026/05/12/phat-huy-trach-nhiem-cua-sinh-vien-trong-ky-nguyen-moi-cua-dan-toc-nghien-cuu-truong-hop-sinh-vien-truong-dai-hoc-dien-luc/>, ngày 12/5/2026.

Quốc hội (2013). *Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh*. Luật số 30/2013/QH13, ngày 19/6/2013.

Trần Kiên, Võ Văn Trí (2025). Giáo dục ý thức bảo vệ Tổ quốc cho sinh viên thông qua môn Giáo dục quốc phòng và an ninh. *Tạp chí Thiết bị Giáo dục*, số 337, kỳ 1 tháng 9.